

Vetoamme kuntoutujien ja kuntouttavan työtoiminnan puolesta: on turvattava osallisuutta ja työllisyyttä vahvistavat palvelut!

Kuntouttavan työtoiminnan saatavuus on heikentynyt hyvinvointialueuudistuksen myötä. Haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset ovat jääneet ilman tarpeisiinsa vastaavia palveluita. Tämä lisää pitkäaikaistyöttömyyttä, työmarkkinoiden ulkopuolelle putoamista ja nuorten syrjäytymistä.

Kehysriihessä päätettiin merkittävistä sote-järjestöjen ja sosiaalihuollon palveluiden leikkauksista. Myös nuorten työpajatoimintaan kohdistuu leikkauspaine. Tämä heikentää entisestään mahdollisuuksia päästä kuntouttavaan työtoimintaan.

Valtion on oltava ihmisiä varten – ei toisin päin!

Valtion on tunnistettava tämänhetkinen takaperoinen kehitys. Kehysriihen päätökset eivät saa johtaa siihen, että kuntouttavasta työtoiminnasta sekä sote-järjestöiltä ja nuorten työpajatoiminnasta leikataan ja ihmiset jätetään ilman palveluita.

Kuntouttava työtoiminta on lakisääteinen palvelu ja se on kustannustehokas tapa tuottaa kuntouttavaa palvelua ja sillä saavutetaan myönteisiä tuloksia. Kuntouttava työtoiminta ehkäisee muiden sote-palveluiden tarvetta.

Varhaisen tuen palveluista säästäminen ja ihmisen auttamatta jättäminen on epäinhimillistä. Se myös aiheuttaa myöhemmin yhteiskunnalle kuluja ja lisää raskaampien palveluiden tarvetta. Ilman tarpeisiin vastaavia kuntouttavia palveluita työllisyyttä ei saada nostettua eikä nuorten hyvinvointia vahvistettua. Työllisyystavoitteisiin ei päästä, jos vaikeutetaan ihmisten edellytyksiä päästä työllisyyspolulle.

Vetoamme ja esitämme seuraavaa:

1. Kuntouttavaan työtoimintaan on päästävä oikea-aikaisesti

Kuntouttavaan työtoimintaan syntyneet palveluvajeet osoittavat, että palvelurakennemuutoksia tehdään ilman kunnollista valtakunnallista kokonaisohjausta eivätkä ministeriöt tai niiden alaiset toimijat keskustele ennakoiden päätösten vaikutuksista. Tähän on tultava muutos. Ei ole ihmisiä auttavien ammattilaisten ja kansalaisjärjestöjen tehtävä juosta luukulta toiselle ja seurata jatkuvia toiminnan järjestämistä pahimmillaan estäviä muutoksia valtionhallinnon puolella.

2. Kuntouttavan työtoiminnan palveluaukot on paikattava

Tarvitaan kestäviä ja laadukkaita kuntoutumisen ja työllistymisen polkuja. Palveluohjaus on saatava kuntoon ja palvelu on järjestettävä ihmisten palvelutarvetta vastaavalla tavalla. Palvelun keston ja yksilöohjauksen resurssien on oltava riittäviä, niin että ne mahdollistavat kuntoutujien tarvitseman pitkäkestoisen kokonaisvaltaisen tuen.

3. Järjestöjen ja työpajojen toimintaedellytykset on turvattava

Monen kuntouttavan työtoiminnan palveluntuottajan toimintaedellytykset ovat heikentyneet kriittisesti. Hyvinvointialueet tekevät palveluhankinnat sellaisella korvaustasolla, joka ei vastaa toiminnan tuottamisesta syntyneitä kustannuksia. Paikoin palvelua on pyritty hankkimaan maksutta eli ilman minkäänlaista korvausta palveluntuottajalle. Kun kyse on pääsääntöisesti pienistä ja voittoa tavoittelemattomista kansalaisjärjestöistä ja säätiöistä, ovat niille siirretyt riskit liian suuria niiden kannettavaksi.

Osa toimijoista on jo joutunut lopettamaan toimintansa tai joutuu harkitsemaan lopettamista. Nyt on vakava uhka, että jatkossa soveltuvia palveluntuottajia ei enää ole tai toiminta keskittyy vain muutamalle suurimmalle toimijalle. Palvelu pitää hankkia sellaisin ehdoin, joilla sen tuottaminen on mahdollista.

Hyvinvointialueiden myötä ohjautuminen kuntouttavaan työtoimintaan on heikentynyt, vaikei palvelun tarpeessa olevien ihmisten määrä ole vähentynyt

Sininauhaliiton ja Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:n teettämät jäsenkyselyt tuovat esiin, että kuntouttavan työtoiminnan saatavuus on heikentynyt merkittävästi eivätkä asiakkaat saa tarvitsemiaan palveluita. Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä ei otettu riittävästi huomioon kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisen edellytyksiä. Nyt muutoksen seuraukset ovat nähtävissä.

Asiakasohjaus on ruuhkautunut, ohjautumisen prosessit ovat epäselviä ja tarvittavat aktivointisuunnitelmat valmistuvat kuukausien viiveellä. Moni kuntoutuja on jo nyt haavoittuvassa asemassa, ja palveluun pääsyn viivästyessä kuntoutustarpeet kasvavat. Asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn sekä yleisen terveydentilan heikkeneminen on todellinen uhka kansantaloudellisesti.

Kuntoutuminen kohti työelämää alkaa usein kuntouttavan työtoiminnan palvelusta

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan Suomessa on 2020-luvun loppuun mennessä ikäluokissa 20–64 vuotta osittain työkyvyttömiä noin 410 000 ja heistä työelämän ulkopuolella on 240 000. Lisäksi pitkäaikaistyöttömien määrä on jo vuosia ollut 90 000. Alle 29-vuotiaista nuorista on niin sanottuja NEET-nuoria (Not in Employment, Education or Training) 9 prosenttia (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos). Kuntouttava työtoiminta on olennainen keino tukea juuri näiden kohderyhmien kuntoutumista ja työllistymistä sekä vahvistaa osallisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä.

Järjestöt ja työpajatoimijat auttavat vuosittain kymmeniä tuhansia ihmisiä heidän työllistymisedellytystensä parantamisessa. Näillä ihmisillä on monia samanaikaisia työ- ja toimintakyvyn vajeita. Heidän työllistymisensä vaatii usein monien tukitoimien ja palveluiden samanaikaista yhteensovittamista, ja he tarvitsevat pitkäkestoista ja tavoitteellista yksilöllistä tukea joskus jopa vuosien ajan.

Asiakkaiden kuntoutumista ja työllistymistä vaikeuttavat kuntouttavan työtoiminnan haasteiden ohella samanaikaiset rajoitukset palkkatuetussa työssä sekä työllisyyspoliittisten avustusten päättyminen 30.9.2024. Lisäksi OKM ja AVI ovat linjanneet, ettei nuorten työpajatoiminnan valtionavustuksella saa enää valmentaa kuntouttavassa työtoiminnassa olevia.

Helsingissä 17.6.2024

Pekka Lund, toiminnanjohtaja
Sininauhaliitto ry

Timo Kontio, toiminnanjohtaja
Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

